

А. С. Стовпова,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
ДВНЗ "Київський національний економічний університеті імені Вадима Гетьмана", м. Київ
ORCID ID: 0000-0002-8820-3763

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.10.83

МУЛЬТИКЛАСОВА МОДЕЛЬ ОБЛІКУ КРИПТОВАЛЮТ ЯК ОСНОВА ДОСТОВІРНОГО (ПРАВДИВОГО) РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО НИХ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

A. Stovpova,
Postgraduate student of the Department of Accounting and Taxation
of the "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", Kyiv

MULTICLASS MODEL OF CRYPTOCURRENCY ACCOUNTING AS A BASIS FOR RELIABLE
AND TRUTHFUL DISCLOSURE OF INFORMATION ABOUT THEM IN THE FINANCIAL
STATEMENTS OF BUSINESS ENTITY

Здійснено спробу розв'язати проблему визнання, бухгалтерської класифікації та подальшого обліку криптовалют. У межах цього дослідження побудовано логічну схему класифікації криптовалют як активу для цілей бухгалтерського обліку. Така схема охоплює питання, що є основою для прийняття рішень (професійного судження бухгалтера). Також проведено порівняння можливих моделей оцінки криптовалют на основі традиційних підходів до оцінки активів з МСФЗ/НП(С)БО. У результаті запропонована мультикласова модель обліку змін у ринковій вартості криптовалют, яка передбачає можливість багатоваріантного визнання криптовалют у бухгалтерському обліку в залежності від мети їх утримання: у складі еквівалентів грошових коштів, запасів (товарів або готової продукції) або нематеріальних активів. Така модель розв'язує проблему не тільки класифікації криптовалют, але й містить рішення щодо облікової оцінки криптовалют.

The article is an attempt to solve the problem of recognition, accounting classification and further accounting of cryptocurrencies. The results of the author's research substantiate the multi-class model of cryptocurrency accounting as a basis for reliable and true disclosure of information about virtual assets in the financial statements of the entity. According to the author, such a model is able to solve not only the problem of classification of cryptocurrencies, but also to find an approach to taking into account the rapid change in their value (volatility), i.e. accounting valuation of cryptocurrencies.

The author constructed a logical scheme of classification of cryptocurrencies as an asset for accounting purposes. This scheme covers issues that are the basis for decision-making (professional judgment of the accountant).

The article has a comparison of advantages and disadvantages of possible models of cryptocurrency valuation based on traditional approaches to asset valuation from International Financial Reporting Standards and National Accounting Standards (Standards) of Ukraine. For comparison, the author includes a simple model of historical value, historical value model with elements of trade margin, fair value model based on profit/loss, the model of fair value on the basis of accounting for other comprehensive income.

As a result, a multi-class model of accounting for changes in the market value of cryptocurrencies is proposed, which provides for the possibility of multivariate recognition of cryptocurrencies in accounting depending on the purpose of their retention: cash equivalents, inventories (goods or products) or intangible assets. To this end, the author introduces the concept of "digital (virtual) asset", which can manifest itself as digital (virtual) cash equivalents, digital (virtual) goods, digital (virtual) products or digital (virtual) intangible assets. For each such asset, a valuation model is proposed that corresponds to its upper class (cash equivalents, inventories or intangible assets). The author also proposes for each such asset the number and location of the balance sheet account in the National Chart of Accounts.

This multi-class approach corresponds to the multifaceted economic nature of cryptocurrencies, the possibility of using them as a means of payment, as well as an asset held for investment and speculative purposes, an asset or a digital asset that certifies acquired rights and obligations.

Ключові слова: криптовалюти, еквіваленти грошових коштів, запаси, товари, продукція, актив, оцінка, рахунок бухгалтерського обліку.

Key words: cryptocurrencies, cash equivalents, inventories, goods, products, assets, valuation, accounting.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Актуальність побудови моделі бухгалтерського обліку криптовалют прямим чином пов'язана зі зростанням випадків їх використання як фізичними особами, так уже й суб'єктами господарювання як сучасного цифрового засобу розрахунку та інвестиційно-спекулятивного товару. Такими є Bitcoin, Ethereum, Binance Coin, XRP, Tether, Litecoin та інші криптовалюти. Як приклад використання їх у розрахунках суб'єктів господарювання можна назвати придбання електрокарів Tesla [1]. Однак це не єдиний випадок — прийняття платежів біткоїнами та іншими криптовалютами уже здійснювалося з боку Microsoft, Starbucks [2], аудиторських фірм "Великої четвірки" [3], а також були численні випадки з боку компаній малого бізнесу.

Для цілей даного дослідження криптовалюти, віртуальні валюти, цифрові (віртуальні) активи розглядаються як синонімічні поняття. Під ними розуміємо цифрове вираження вартості, яке існує в нематеріальній (цифровій) формі, може виконувати функцію засобу обміну, утримуватися з метою одержання доходу від зростання вартості з подальшим продажем, посвідчення контрактних зобов'язань чи гарантій отримання інших економічних вигод.

Криптовалюти як одиниці вартості на сьогодні не мають визнання з боку Центральних банків як офіційного засобу платежу. З точки зору Директиви 2009/110/ЄС [4] вони не розглядаються як електронні гроші. Через це криптовалюти розглядаємо як об'єкт відмінний від електронних грошей монетарних фінансових установ (MFI), які випускаються за ліцензіями Центральних банків. Через відсутність такого визнання, відсутність будь-якого фінансового забезпечення існують досить високі ризики використання таких активів, а тому орга-

нізація і методика їх бухгалтерського обліку має враховувати такі виклики. Одним з таких ризиків є й ризик швидкої зміни вартості (волатильності), який неодмінно слід врахувати під час класифікації та побудови обліку таких активів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема бухгалтерського обліку криптовалют є комплексною і в ній можна виділити окремі проблеми пов'язані з визначенням їх облікової класифікації, методів оцінки, обрання рахунків обліку, а також достовірне (правдиве) відображення їх у фінансовій звітності. Однак найбільш суттєвими й визначальними є саме питання облікової класифікації та подальшої оцінки, бо саме відповідь на ці питання впливає й на обрання рахунків і розкриття інформації щодо криптовалют у фінансовій звітності. Зазначені питання досліджували такі українські вчені:

— О.М. Петрук та О.С. Новак [5, с. 52—53], В.А. Фостолович [6]. В основі їх пропозицій — модель обліку як для фінансових інвестицій, або поточних (інших), або довгострокових (непов'язаним сторонам). Запропонувавши рахунки обліку, у цьому дослідженні не розкрито питання подальшої оцінки криптовалют в обліку, як відобразити результати їх переоцінки і на скільки часто це слід робити;

— І.А. Дерун та І.П. Скларук [7, с. 168—169] пропонують більш складний підхід, а саме: обліковувати криптовалюти, які використовуються для спекулятивних цілей, як інші поточні фінансові інвестиції, а ті, які використовуються для купівлі товарів чи послуг як інші кошти. Водночас є й пропозиція щодо оцінки криптовалют в обліку на основі справедливої вартості;

— Л.О. Кирильєва та Д.Д. Шеховцова [8, с. 307] пропонують вести облік криптовалюти відображати у складі еквівалентів грошових коштів;

— С. Рогозний [9] на основі аналізу думки західних експертів та МСФЗ розглядає криптовалюту як запаси або нематеріальний актив.

Однак найбільше досліджень проблеми моделі обліку криптовалют зустрічається саме у роботах західних дослідників. Слід виділити дослідження:

— Д. Прочазки [10], де проаналізовано різні підходи до оцінки вартості криптовалют та відображення результатів даної оцінки у фінансовій звітності. Так, автор розглядає модель історичної вартості, модель майбутньої вартості з відображенням прибутку/збитку, модель майбутньої вартості з відображенням іншого сукупного доходу [10, с. 18];

— Е. Ретьєф [11], у якому зроблено висновок, що криптовалюти відповідають визначенню нематеріальних активів, так як їх можна ідентифікувати, продати, обміняти, вони не є грошима чи немонетарними активами [11, с. 12]. Дослідник заявляє про доцільність використання для оцінки криптовалют в обліку моделі справедливої вартості на базі визнання іншого сукупного доходу [11, с. 12];

— Б. Тан [12, с. 226] обґрунтовує два можливих підходи щодо обліку криптовалют — як товарів та як іноземних валют. Він допускає, що підхід до обліку криптовалют може відрізнитися для криптобірж (торговців) та фірм, які займаються обміном криптовалют [12, с. 224—226].

Слід відзначити, що ідею мультикласовості криптовалют у своєму дослідженні висловлював Д. Прочазка [10, с. 24—25]. Так, залежно від мети придбання, криптовалюти можуть, на його думку, поділятися на кілька категорій активів: грошові кошти, запаси, інвестиції, а також нематеріальні активи. В останньому випадку Д. Прочазка вказує на відсутність у криптовалют тих самих економічних характеристик, що і у "стандартних" нематеріальних активів, і така класифікація може суперечити їх вірному представленню у фінансовій звітності [10, с. 25]. Погоджуючись зі складністю, класифікацію криптовалют для цілей бухгалтерського обліку вважаємо, що дана ідея щодо приналежності криптовалют одночасно до декількох категорій активів у бухгалтерському обліку потребує подальшого дослідження та розвитку.

ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

На сьогодні відсутній комплексний підхід щодо обліку криптовалют. Більше того, відсутня відповідь на питання, чим взагалі з точки зору облікової класифікації є криптовалюти. Відповідно й відсутня відповідь на питання облікової оцінки та достовірного (правдивого) розкриття інформації щодо криптовалют у фінансовій звітності. Необхідне обґрунтування того варіанту, який забезпечує найбільш достовірне відображення сучасного стану й перспективного розвитку криптовалют (віртуальних валют), їх утримання та розрахунків ними.

Таблиця 1. Логічна схема класифікації криптовалют як активу для цілей бухгалтерського обліку

№	Питання, що є основою для прийняття рішень (професійне судження бухгалтера)	Відповідь	
		Так	Ні
1	Чи цей криптоактив забезпечений контрактним зобов'язанням емітента?	Це нематеріальний актив	Перехід до питання 2
2	Чи створений цей криптоактив власними силами, наприклад шляхом майнінгу?	Це готова продукція	Перехід до питання 3
3	Чи обмежений даний криптоактив певним вузьким середовищем (одним сайтом, Інтернет-магазином)	Це токен, в обліку – грошові документи	Перехід до питання 4
4	Яка мета утримання криптоактиву?		
4.1	Використати як засіб розрахунку за товари, роботи, послуги або конвертувати у найближчий час у фіатні гроші чи їх еквіваленти	Це еквіваленти грошових коштів	×
4.2	Отримати інвестиційний (спекулятивний) прибуток шляхом продажу у майбутньому	Це товар	×

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є обґрунтувати мультикласову модель обліку криптовалют як основу для достовірного (правдивого) розкриття інформації про такі активи у фінансовій звітності суб'єкта господарювання. Така модель має розв'язати не тільки проблему класифікації криптовалют, але й віднайти підхід щодо врахування в обліку швидкої зміни їх вартості (волатильності).

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Криптовалюти мають сутнісні ознаки одразу декількох категорій активів у бухгалтерському обліку:

— Як гроші або як еквіваленти грошових коштів. У короткотерміновому періоді криптовалюти можуть використані для розрахунків і накопичення вартості. Вони початково розроблялися як платіжний засіб. Це основне їх призначення, виходячи з їх суті. Криптовалюти мають можливість виконувати функції грошей і виконують їх не гірше від електронних грошей монетарних фінансових установ. У деяких країнах платежі криптовалютами дозволені офіційно (Японія, окремі штати США).

— Як грошові документи. Загалом такий підхід більше підходить для обліку токенів — віртуальних монет, які використовуються інколи для оплати послуг веб-сайтів. Порівняння можна провести з обліком талонів на бензин чи поштових марок.

— Як запаси (товари). Криптовалюти можуть бути використовуватися для перепродажу з метою отримання спекулятивного прибутку.

— Як готова продукція. Криптовалюти можуть отримуватися шляхом майнінгу, що є не чим іншим, як специфічним виробництвом. У такому разі криптовалюта виступає як готовий продукт, який у майбутньому використовується або як товар, або як засіб платежу.

— Як нематеріальні активи. Криптовалюти можуть бути ідентифіковані, є немонетарні активи без фізичної субстанції. Вони не завжди використовуються для продажу, наприклад, віртуальний (цифровий) актив може бути свідченням запису у блокчейні факту укладання угоди (договору).

— Як різновид фінансових інструментів. У такому разі криптовалюти можна порівняти з цінними паперами та грошима. Наприклад, під час процедури ICO (первинна пропозиція монет при залученні капіталу у стартапи) дійсно існує подібність випущених криптоактивів до випуску акцій при відомій процедурі IPO. Однак, враховуючи той факт, що криптовалюти не відповідають визначенню цінного паперу, а МСБО 32 [13] передбачає наявність контрактного зобов'язання, яке відсутнє, таку ситуацію слід розглядати все ж таки як різновид попередньої — криптовалюти як нематеріального активу.

Для узагальнення такого підходу можна використати логічний алгоритм класифікації криптоактивів, представлений у табл. 1.

Обраний клас активу щодо віртуальних активів безпосередньо впливає на можливі моделі оцінки, які можуть бути до них застосовані (табл. 2).

Аналіз свідчить, що через значну волатильність ринкової вартості криптовалют обрання моделі обліку справедливої вартості на базі обліку прибутків/збитків може спричинити небажані результати та складнощі для платників податку на прибуток, які утримують криптовалюти. Водночас модель справедливої вартості на базі іншого сукупного доходу не має впливу на фінансовий результат до оподаткування, так як коливання вартості активу у діапазоні понад первісну вартість за даної моделі обліку відображається через зміни у додатковому капіталі суб'єкта господарювання, а не статті доходів і витрат. У системі МСФЗ такі моделі використовуються здебільшого для обліку необоротних активів.

Ще одна модель, яка може бути прийнятною для платників податку на прибуток — це модель історичної вартості. Вона схожа з моделлю справедливої вартості на базі іншого сукупного доходу у тому, що при коливаннях справедливої вартості у діапазоні вище первісної доходи/витрати теж не визнаються. Відмінність — взагалі вартість активу при цьому не змінюється. За таких умов платники податку на прибуток матимуть таку ситуацію: при падінні курсу криптовалюти збитки зменшують податок на прибуток, а при відновленні курсу криптовалюти — прибутки потрапляють під оподаткування, що компенсується минулим зменшенням податку при падінні курсу.

Однак недоліком моделі історичної собівартості є невідповідність реальної вартості активу та її балансової вартості. Нівелювати цей недолік можна двома шляхами, які використано у побудованій моделі обліку змін у оцінці криптоактивів:

Таблиця 2. Порівняння можливих моделей оцінки криптовалют на основі традиційних підходів до оцінки активів з МСФЗ/НП(С)БО

Можлива модель оцінки (традиційна сфера застосування в обліку)	Переваги і недоліки
1. Модель історичної вартості (запаси, включаючи готову продукцію)	Переваги: оцінка активу відбувається за первісною вартістю (ПВ). Зростання справедливої вартості (СВ) активу вище його ПВ ніяк не відображається в обліку, не впливає на доходи, фінрезультат. Недоліки: у разі значного відхилення СВ від ПВ вартість активу у балансі не є достовірною
2. Модель історичної вартості з елементами торговельної націнки (запаси, включаючи готову продукцію)	Переваги: зростання вартості активу внаслідок зміни СВ відображається за рахунок збільшення торговельної націнки (рахунок 285 "Торгова націнка" за НП(С)БО 9 "Запаси" [14]). Однак сальдо торгової націнки у балансі не відображається й на доходи не впливає. Недоліки: більша складність, ніж для виробничих запасів. Необхідність рахувати середній % торговельної націнки
3. Модель справедливої вартості на базі обліку прибутків/збитків (приклад сфери застосування: інвестиційна нерухомість, іноземна валюта, цінні папери з котируванням на фондовому ринку)	Переваги: оцінка активу у балансі відповідає його реальній вартості на дату балансу. Більше підходить для високоліквідних активів (іноземна валюта, акції) та активів, які мають високу реальну вартість, наприклад інвестиційної нерухомості. Недоліки: більш трудомісткий облік. Впливає а на доходи/витрати та, як наслідок, фінансовий результат. При значних коливаннях це може дещо спотворювати загальний результат діяльності суб'єкта господарювання, показники рентабельності
4. Модель справедливої вартості на базі обліку іншого сукупного доходу (приклад сфери застосування: модель переоцінки основних засобів і нематеріальних активів, інвестиції в інструменти власного капіталу, валютні курси при консолідації фінзвітності)	Переваги: оцінка активу у балансі відповідає його реальній вартості на дату балансу. Не впливає на доходи/витрати та фінансовий результат. Недоліки: така модель не підходить для активів, які швидко вибувають, а також високоліквідних активів, які можуть використовуватися у розрахунках (еквіваленти грошових коштів, валюта), так як "выводить" коливання їх вартості зі звіту про прибутки та збитки, а також з-під операційної діяльності (ОД), хоча розрахунки — це частина ОД

— використання моделі обліку аналогічної обліку торговельної націнки. При цьому використовується контрактивний рахунок торговельної націнки, який збільшує облікову оцінку активу, але не змінює при цьому його вартість у балансі (НП(С)БО 9 "Запаси" [14]);

— облік реальної вартості на позабалансовому рахунку.

У таблиці 3 наведено розроблену мультикласову модель обліку щодо криптовалют на основі моделей історичної вартості та справедливої вартості у різних варіантах. При використанні моделі історичної вартості використано додаткові рахунки, які дають можливість відобразити в обліку ринкову оцінку криптоактивів:

— контрактивного рахунку щодо обліку нереалізованого інвестиційного прибутку (288), який відсутній у Плані рахунків [15], але за своєю суттю є подібний до рахунку 285 "Торгова націнка". Інвестиційний прибуток розглядається у цьому разі як різниця між ринковою оцінкою криптоактиву та його первісною вартістю. Цей прибуток вважається нереалізованим, бо обміну криптовалюти на гроші ще не сталося;

— позабалансовий рахунок 043 "Справедлива вартість незабезпечених цифрових (віртуальних) активів" для обліку справедливої вартості криптовалют, яка була отримана шляхом майнінгу та обліковується у складі готової продукції. Існуючі моделі бухгалтерського обліку не передбачають використання рахунків торговельної націнки до готової продукції, тому позабалансовий рахунок цілком актуальний.

Враховуючи появу нового позабалансового рахунку пропонується перейменувати назву позабалансового рахунку (групи) 04 "Непередбачені активи і зобов'язання" в 04 "Непередбачені та швидкозмінні у вартості активи і зобов'язання".

Запропонована модель бухгалтерського обліку враховує й інтереси платників податку на прибуток, захищаючи фінансовий результат до оподаткування від сплати надмірного податку на прибуток при зростанні курсу криптовалюти у діапазоні понад первісну вартість.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

У методиці обліку криптовалют слід врахувати їх функціонально-цільове використання та походження, наявність пов'язаних факторів ризику. Доцільним є мультикласовий варіант постановки на облік криптоактивів в залежності від економічної мети їх утримання у складі еквівалентів грошових коштів, запасів (товарів, продукції), нематеріальних активів. Такий підхід відповідає результатам авторського дослідження сутності віртуальних валют, а обрання потрібного класу активів уможливорює відповідну обраному класу модель оцінки на основі діючих вимог міжнародних і національних стандартів обліку. Розроблена методика обліку криптовалют не потребує прийняття нових стандартів обліку та звітності, так як використовує уже розроблені підходи щодо відповідного класу активів.

В основу оцінки криптовалют слід покласти такі моделі: історичної вартості з елементами торговельної націнки — для цифрових (віртуальних) товарів, історичної вартості — для цифрових (віртуальних) продуктів, справедливої вартості на базі обліку прибутків/збитків — для цифрових еквівалентів грошових коштів, моделі справедливої вартості на базі обліку іншого сукупного доходу — для забезпечених цифрових (віртуальних) активів у складі нематеріальних активів. Такий обліковий підхід є раціональним і враховує економічну природу криптовалют і цілі їх використання, відповідає існуючим обліковим стандартам звітності щодо відповідних класів активів та не потребує розробки нових стандартів чи внесення змін до існуючих.

Перспективним є дослідження облікового відображення зміни вартості криптовалют.

Література:

1. Shead S. Elon Musk says people can now buy a Tesla with bitcoin. URL: <https://www.cnbc.com/2021/03/24/elon-musk-says-people-can-now-buy-a-tesla-with-bitcoin.html> (дата звернення: 10.05.2021).
2. Cuthbertson A. Bitcoin now accepted at Starbucks, Whole Foods and dozens of other major retailers. URL: <https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/bitcoin-stores-spend-where-starbucks-whole-foods-crypto-a8913366.html> (дата звернення: 10.05.2021).

Таблиця 3. Пропонована мультикласова модель обліку змін у ринковій вартості криптовалют

Обрана класифікація криптовалюти в обліку в залежності від цілі їх використання			
товар	готова продукція	еквівалент грошових коштів	нематеріальні активи
Модель оцінки			
Модель історичної вартості з обліком торговельної націнки	Модель історичної вартості	Модель справедливої вартості на базі обліку прибутків/збитків	Модель справедливої вартості на базі обліку ІСД
Запропоновані балансові рахунки обліку			
287 "Цифрові (віртуальні) товари"***	260 "Цифровий (віртуальний) продукт"	353 "Цифрові (віртуальні) еквіваленти грошових коштів"	126 "Забезпечені цифрові (віртуальні) активи"
Пропоновані рахунки для обліку зміни справедливої вартості			
288 "Нереалізований інвестиційний прибуток від утримання цифрового (віртуального) активу"	043 "Справедлива вартість незабезпечених цифрових (віртуальних) активів"	714 "Дохід від операційної курсової різниці та 945 "Втрати від операційної курсової різниці"	412 "Дооцінка (уцінка) нематеріальних активів"
Первісна вартість			
Собівартість придбання	Фактична собівартість виготовлення (майнінгу)	Справедлива вартість переданих в обмін активів	Собівартість придбання/виготовлення

3. Ghosh, A. Institutionalization of Cryptoassets. Cryptoassets have arrived. Are you ready for institutionalization? / A. Ghosh, C. Hunter, J. Caplain // KPMG. — 2020. — P. 42. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/us/pdf/2018/11/institutionalization-cryptoassets.pdf> (дата звернення: 10.05.2021).

4. Directive 2009/110/EC of the European parliament and of the council of 16 September 2009 on the taking up, pursuit and prudential supervision of the business of electronic money institutions amending Directives 2005/60/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 2000/46/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0110&%20from=EN> (дата звернення: 10.05.2021)

5. Петрук О.М. Сутність криптовалют як методологічна передумова її відображення / О.М. Петрук, О.С. Новак // Вісник ЖДТУ. Серія "Економічні науки". — 2017. — Вип. 4(82). — С. 48—55.

6. Фостолович В.А. Механізм управління криптовалютою в обліковій системі підприємства / В.А. Фостолович // Ефективна економіка. — 2018. — № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/57.pdf (дата звернення: 10.05.2021).

7. Дерун І.А. Онтологічні аспекти сутності криптовалют та її відображення в обліку / І.А. Дерун, І.П. Склярчук // Наукові записки Національного університету "Острозька академія", серія "Економіка". — 2018. — № 11 (39). — С. 163—170.

8. Кирильєва Л.О. Методичний підхід до обліку розрахункових операцій з використанням криптовалют / Л.О. Кирильєва, Д.Д. Шеховцова // Бізнес-Інформ. — 2018. — № 3. — С. 304—308.

9. Рогозний С. Віртуальна валюта: визнання й оцінка в контексті застосування МСФЗ. URL: <https://>

zakon.help/article/virtualna-valyuta-kriptovalyuta-valyuta-viznannya?menu=185 (дата звернення: 10.05.2021).

10. Prochazka D. Accounting for Bitcoin and Other Cryptocurrencies under IFRS: A Comparison and Assessment of Competing Models / D. Proch'zka // The International Journal of Digital Accounting Research. — January 2018. — vol. 18. — pp. 161-168. URL: https://www.researchgate.net/publication/328894135_Accounting_for_Bitcoin_and_Other_Cryptocurrencies_under_IFRS_A_Comparison_and_Assessment_of_Competing_Models (дата звернення: 10.05.2021).

11. Retief E. Accounting for Cryptocurrency / E. Retief // Professional Accountant. — 2018. — vol. 32. — pp. 10—12. URL: https://www.saipa.co.za/wp-content/uploads/2018/05/Professional-Accountant_32_LOW.pdf (дата звернення: 10.05.2021).

12. Tan B. S. Bitcoin — Its Economics for Financial Reporting / B.S. Tan // Australian Accounting Review. — 2017. — № 81. Vol. 27. Issue 2. — Pp. 220—227. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/auar.12167> (дата звернення: 10.05.2021).

13. International Accounting Standard 32 "Financial Instruments: Presentation": IASB. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-32-financial-instruments-presentation/#standard> (дата звернення: 10.05.2021).

14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси": наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 10.05.2021).

15. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 10.05.2021).

References:

1. Shead, Sam. (2021), "Elon Musk says people can now buy a Tesla with bitcoin", available at: <https://www.cnbc.com/2021/03/24/elon-musk-says-people-can-now-buy-a-tesla-with-bitcoin.html> (Accessed 10 May 2021).

2. Cuthbertson, Anthony (2019), "Bitcoin now accepted at Starbucks, Whole Foods and dozens of other major retailers", available at: <https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/bitcoin-stores-spend-where-starbucks-whole-foods-crypto-a8913366.html> (Accessed 10 May 2021).

3. Ghosh, Arun. Hunter, Constance and Caplain, Judd. (2020), "Institutionalization of Cryptoassets. Cryptoassets have arrived. Are you ready for institutionalization?", KPMG, available at: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/us/pdf/2018/11/institutionalization-cryptoassets.pdf> (Accessed 10 May 2021).

4. Official Journal of the European Union (2009), "Directive 2009/110/EC of the European parliament and of the council of 16 September 2009 on the taking up, pursuit and prudential supervision of the business of electronic money institutions amending Directives 2005/

60/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 2000/46/EC", available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009-L0110&%20from=EN> (Accessed 10 May 2021).

5. Petruk, O.M. and Novak, O.S. (2017), "The essence of cryptocurrency as a methodological prerequisite for its accounting", Visnyk ZhDTU. Serii "Ekonomichni nauky", vol. 4 (82), pp. 48—55.

6. Fostolovych, V.A. (2018), "The mechanism of cryptocurrency management in the accounting system of the entity", Efektyvna ekonomika, vol. 5, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/57.pdf (Accessed 10 May 2021).

7. Derun, I.A. and Skliaruk, I.P. (2018), "Ontological aspects of the essence of cryptocurrency and its reflection in accounting", Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiia", serii "Ekonomika", vol. 11 (39), pp. 163—170.

8. Kyryl'ieva, L.O. and Shekhovtsova, D.D. (2018), "Methodical approach to accounting for settlement operations using cryptocurrencies", Biznes-Inform, vol. 3, pp. 304—308.

9. Rohoznyj, S. (2019), "Virtual currency: recognition and measurement in the context of the application of IFRS", available at: <https://zakon.help/article/virtualna-valyuta-kriptovalyuta-valyuta-viznannya?menu=185> (Accessed 10 May 2021).

10. Prochazka, David (2018), "Accounting for Bitcoin and Other Cryptocurrencies under IFRS: A Comparison and Assessment of Competing Models", The International Journal of Digital Accounting Research, vol. 18, pp. 161—168, available at: https://www.researchgate.net/publication/328894135_Accounting_for_Bitcoin_and_Other_Cryptocurrencies_under_IFRS_A_Comparison_and_Assessment_of_Competing_Models (Accessed 10 May 2021).

11. Retief, Etienne (2018), "Accounting for Cryptocurrency", Professional Accountant, vol. 32, pp. 10—12, available at: https://www.saipa.co.za/wp-content/uploads/2018/05/Professional-Accountant_32_LOW.pdf (Accessed 10 May 2021).

12. Tan, Boon Seng (2017), "Bitcoin — Its Economics for Financial Reporting", Australian Accounting Review, № 81, Vol. 27, Issue 2, pp. 220—227, available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/auar.12167> (Accessed 10 May 2021).

13. IASB (2021), International Accounting Standard 32 "Financial Instruments: Presentation", available at: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-32-financial-instruments-presentation/#standard> (Accessed 10 May 2021).

14. Ministry of Finance of Ukraine (1999), National Accounting Regulation (Standard) 9 "Inventories", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (Accessed 10 May 2021).

15. Ministry of Finance of Ukraine (1999), Order "Instructions on the application of the Chart of Accounts for accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (Accessed 10 May 2021).

Стаття надійшла до редакції 10.05.2021 р.